

#1

Kiegészítés a példatári 3-as példához: határozza meg az összenyomódáskor végzett munkát a két végállapot közötti rugalmas energia különbségeként is!

Megoldás:

$$W = \frac{\Delta l_f^2}{c \cdot 2} - \frac{\Delta l_s^2}{c \cdot 2} = \frac{1}{c \cdot 2} (\Delta l_f^2 - \Delta l_s^2)$$

Vegyük észre, hogy az eredeti, görbe alatti területtel számoló képlet is azonos alakra hozható:

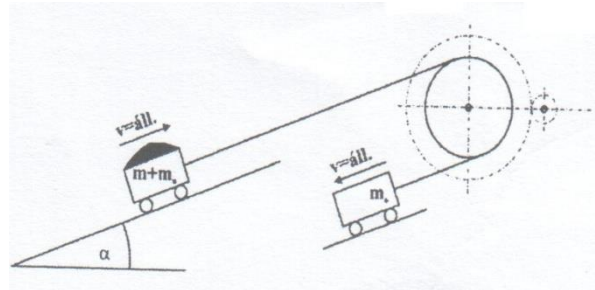
$$W = \frac{F_f + F_s}{2} (\Delta l_f - \Delta l_s) = \frac{\Delta l_f + \Delta l_s}{c \cdot 2} (\Delta l_f - \Delta l_s) = \frac{1}{c \cdot 2} (\Delta l_f^2 - \Delta l_s^2)$$

#2

Egy 8 t tömegű vasúti koci vízszintes pályán halad 72km/h egyenletes sebességgel. A kerekek és a sín közötti gördülő-ellenállási tényező 0,015, a légellenállást és a többi veszteséget elhanyagoljuk. Mekkora a vontatás teljesítményszükséglete? (23,5kW) Számolja ki a vontatás teljesítményszükségletét, ha 140m görbületi sugarú vízszintes pályán halad ugyanekkora sebességgel és még a kerekek és a sín oldalfala között is van súrlódás, melynek tényezője 0,35! (183,5kW)

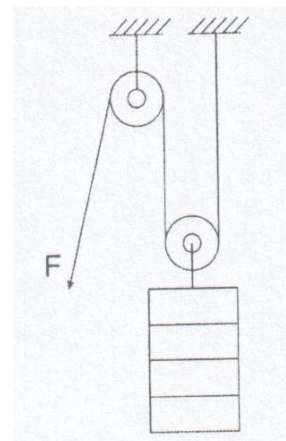
#3

Egy kétvágányú bánya-aknában a rakománnyal megrakott csille felfelé és az üres csille lefelé mozog 1,2m/s sebességgel. A csille tömege $m_0=250\text{kg}$, a rakomány tömege $m=650\text{kg}$, $\alpha=30^\circ$, és a gördülő ellenállás tényezője $\mu_g=0,04$. A megrakott csille mekkora kötélterővel vontatható felfelé? (4720 N) Az üres csillét mekkora kötélterővel kell fékezni? (1141 N) A kötéldob átmérője 1200mm és a dobot hajtó motor fordulatszám $n_m=960\text{ f/min}$. Mekkora a szükséges motorteljesítmény, ha a közlőmű hatásfoka $\eta=62\%$? Mekkora a közlőmű áttétele? (50,3)

#4

A konditermekben használt gépek többségén az ábra szerinti elrendezésben mozgatják a súlyokat. Mekkora tömegnek megfelelő erőt kell a súlyok emeléséhez kifejtenünk, ha azok össztömege 50 kg, és mindkét csigában 0,3 a csapsúrlódási tényező értéke? (27,34 kg) A csigák 100 mm, a csapok pedig 10 mm átmérőjűek. A csigák súlyát és tehetetlenségi nyomatékát elhanyagoljuk.

#5

Egy 1200W teljesítményű darálót egy 72%-os hatásfokú villamos motor hajt. A motor és a darálókések tengelye között szíjhajtás működik, a szlip 3%. A daráló hatásfoka a mechanikai veszteségek miatt 93%. Rajzolja meg a daráló teljesítményszalagját! Mekkora a gép felvett teljesítménye ill. összhatósfoka? A motor fordulatszáma 800/min, a ráélt szíjtárcsa átmérője 120mm, a daráló fordulatszáma 150/min. Mekkora a hajtott tárcsa átmérője és kerületi sebessége?

Megoldás:

$P_{h,d} = 1200 \text{ W}$
 $\eta_m = 72\%$
 $s = 3\%$
 $\eta_{tt} = 93\%$

Motor $\rightarrow$ Szíj $\rightarrow$ "Hajtott oldal" $\rightarrow$ Daráló $P_{h,d}$

$P_{h,sz} = \frac{P_{h,d}}{\eta_{tt}} = 1290,3 \text{ W}$ $P_{v,tt} = P_{h,sz} - P_{h,d} = 90,3 \text{ W}$
 $P_{h,m} = \frac{P_{h,sz}}{1-s} = 1330,2 \text{ W}$ $P_{v,sz} = P_{h,m} - P_{h,sz} = 39,9 \text{ W}$
 $P_{be,m} = \frac{P_{h,m}}{\eta_m} = 1847,5 \text{ W}$ $P_{v,m} = P_{be,m} - P_{h,m} = 517,3 \text{ W}$

$500 \text{ W} \triangleq 1 \text{ cm}$

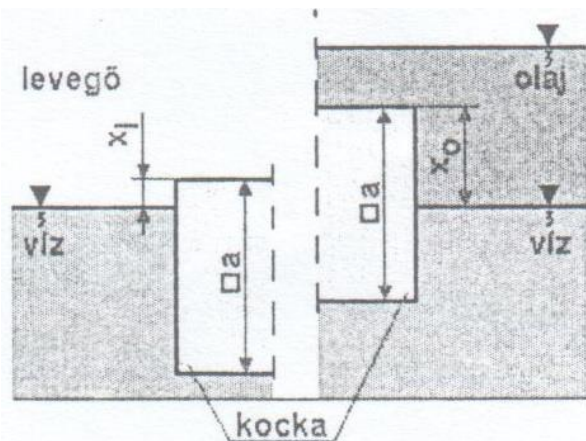
$P_{be} = P_{be,m} = 1848 \text{ W}$
 $\eta_{\circ} = \eta_m \cdot \eta_{tt} \cdot (1-s) = 65\%$
 $n_m = 800 \frac{1}{\text{min}}$ $d_m = 0,12 \text{ m}$
 $n_d = 150 \frac{1}{\text{min}}$ $d_d = ?$ $v_d = ?$
 $n_d = n_m \cdot \frac{d_m}{d_d} \cdot (1-s) \rightarrow d_d = \frac{n_m}{n_d} \cdot d_m \cdot (1-s) = 0,6208 \text{ m}$
 $d_d \approx 0,62 \text{ m}$
 $v_d = \omega_d \cdot r_d = (2\pi n_d) r_d = d_d \pi n_d = 0,62 \pi \cdot 2,5 = 4,87 \frac{\text{m}}{\text{s}}$

#6

Egy 5 kW névleges teljesítményű villamos gép legjobb hatásfoka $x_{opt}=0,8$ -es terhelésnél adódik. Itt a bevezetett teljesítmény a hasznos teljesítmény 1,21-szerese. Mekkora a gép teljesítményvesztés függvényének gépre jellemző együtthatói ($P_{v0}=0,42$ kW, $P_{vx1} = 0,656$ kW), valamint a legjobb hatásfokhoz és a teljes terheléshez tartozó hatásfok értékek (82,3%)?

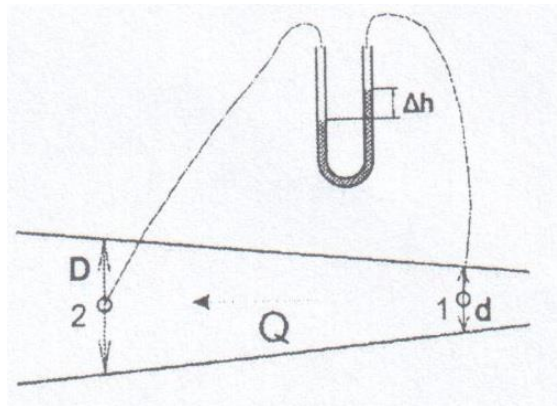
#7

Egy $a = 50$ mm élhosszúságú kockát vízbe merítve abból $x_1 = 5$ mm nagyságú rész fog kilátszani. A kocka fölé olajat öntve $x_0 = 25$ mm méretű része emelkedik a víz felszíne fölé. Számítsa ki a kocka (900 kg/m³) és az olaj (800 kg/m³) sűrűségét. (A víz sűrűsége 1000 kg/m³, a levegő sűrűsége elhanyagolható.)

#8

Egy vízszintes táguló csőszakasz (diffúzor) két pontja között egy higanytöltésű manométerrel mérjük a nyomáskülönbséget. Mekkora a térfogatáram ($0,0551$ m³/s), ha $\Delta h = 120$ mm, $d = 100$ mm, $D = 150$ mm. A csőben víz áramlik, a manométerben a nyomásközvetítő közeg is víz.

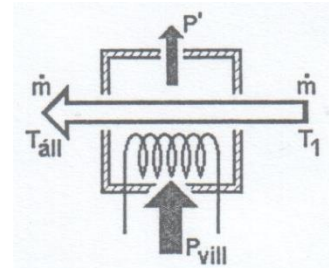

#9

Egy gőzkazán 3590kg/h gőzt termel. Az elpárologtatott vizet tápszivattyúval pótoljuk, amint a vízállás a kazánban a megengedett alsó szintet elérte. A tápszivattyú félóránként ismétlődő üzemideje $T_a=8$ min, azaz egy üzemszakasz tartama $T_a+T_b=30$ min. Hány m³/h vízzállítású szivattyút kell alkalmazni? ($13,46$ m³/h) A tápvíz sűrűsége 1000 kg/m³.

#10

Határozza meg egy villamos fűtésű átfolyó vízmelegítő teljesítményvesztését ($P'=?$) ($66,8$ W). A belépő víz hőmérséklet $T_1=14,2$ °C, az állandósult elfolyó víz hőmérséklete $T_{áll}=30,1$ °C, a villamos fűtőteliesség $P_{vill}=1811$ W. A víz térfogatáramát köbözéssel mérjük, a köbözött térfogat $V_k=940$ ml, a köbözési idő $t_k=35,9$ s. Tekintse a víz sűrűségét és fajhőjét függetlennek a hőmérséklettől: $\rho_v=1000$ kg/m³ és $c_v=4187$ J/kg°C. Mekkora lenne a víz hőmérséklet-emelkedése, ha a vízmelegítő veszteségmentesen üzemelne? ($16,5$ °C)

#11

Egy nyergére állított kerékpár kerekei szabadon foroghatnak. Az első kereket addig gyorsítjuk, míg a sebességmérő műszer 40km/h sebességet nem mutat. Ezután a kereket hagyjuk szabadon kifutni, mely 2 perc múlva megáll. Egyenletes lassulást feltételezve mekkora a csapágsúrlódási nyomaték? (0,0611 Nm) A kerék 26 col átmérőjű, az abroncs és a gumiköpeny tömege 2kg. A küllők és az agy tehetetlenségi nyomatéka elhanyagolható. Állandó csapsúrlódási nyomaték feltételezésével számítsa ki a maximális (2,0576 W) és közepes (1,0288 W) súrlódási teljesítményt!

#12

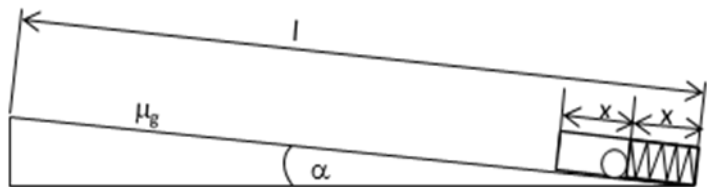
Egy 25m magas, 12°-os lejtő tetejéről elengedünk egy 8 kg tömegű üres szánkót, mely azon lecsúszik és a lejtő aljához csatlakozó vízszintes szakaszon megáll. A súrlódási tényező mindvégig 0,1. A megállási ponttól vissza szeretnénk húzni a szánkót az emelkedő tetejére, a húzóerő mindvégig párhuzamos a pályával. Mekkora munkavégzés szükséges ehhez? (3924 J)

#13

Egy angliai sajtgurító versenyen az 30m magas domb tetejéről 2m/s kezdősebességgel indítják el a palástjára állított, szabályos henger alakú, 80cm átmérőjű és 20cm széles sajtot. A domboldal hossza 200m, a gördüléllenállás 0,1. Mekkora sebességgel érkezik meg a sajt a lejtő aljába? (11,73 m/s)

#14

Az ábrán látható flipper kilövő berendezésének rugóhossza terheletlen állapotban $2x=20$ cm. A golyó kilövéséhez a rugót fele hosszúságúra nyomják össze. Milyen rugómerevségű rugót válasszunk, ha azt szeretnénk, hogy az asztal felső végén a golyónak még 4m/s sebessége legyen (132,7 N/m)? Az asztal teljes hossza $l=150$ cm, hajlásszöge 10° , a gördüléllenállás 0,05, a golyó tömege 60g. (A golyó átmérőjéből eredő úthossz-rövidülést, valamint a golyó forgási energiáját hanyagolja el.)

#15

Egy $F_{max} = 250$ N teherbírású szeleprugó hosszúsága terhelés nélküli állapotban $L_0 = 160$ mm, a teherbírásnak megfelelő terheléskor pedig $L_3 = 80$ mm. A szelep zárva tartásához szükséges legkisebb erő $F_1 = 125$ N, mely erőhöz tartozó előfeszítéssel kell beszerelni. A szelep nyitásakor a rugó hosszúsága $L_2 = 90$ mm.

- Mekkora a c rugóállandó? ($c=0,32$ mm/N)
- Mekkora a beépítési, szerelési hossz L_1 ? ($L_1=120$ mm)
- Mekkora a legnagyobb F_2 üzemi nyomóerő és a rugó x_2 összenyomódása a szelep nyitásakor? ($F_2=218,75$ N)
- Mekkora a szelep nyitásához szükséges W_{12} munka? ($W_{12}=5,16$ J)
- Mekkora a teherbírás határáig feszített rugóban elraktározott E potenciális energia? ($E=10$ J)

#16

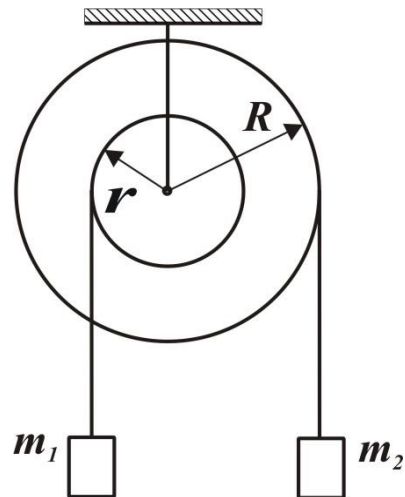
Egy mérleg**motoron** méréseket végeztünk. A motor fordulatszáma $n=3000/\text{min}$, névleges teljesítménye $P_N=420\text{ W}$, az üresjárási kiegyensúlyozás tömege $m_0=0,02\text{ kg}$, a kar hossza $k=0,35\text{ m}$. Az első mérési pontban a kiegyensúlyozás tömege $m_1=0,4\text{ kg}$, a motor kapcsain mérhető feszültség $U_1=220\text{ V}$ és az áramerősség $I_1=2\text{ A}$. A második mérést $x_2=0,5$ terhelési fokon végeztük, és $\eta_2=95\%$ hatásfokot kaptunk.

Az első mérési pontban számolja ki a motor terhelési fokát ($x_1=0,976$), hatásfokát ($\eta_1=0,9316$) és veszteségét ($P_{v1}=30,1\text{ W}$)! A második mérési pontban számolja ki a veszteséget ($11,05\text{ W}$)! Határozza meg a veszteségfüggvény két állandóját ($P_{v0}=4,27$, $P_{vx1}=21,11\text{ W}$)! Rajzolja meg a motor veszteségét és hatásfokát a terhelési fok függvényében jellegre helyesen! Határozza meg a mérlegmotor maximális hatásfokát! ($\eta_{max}=0,952$)

*B csoport adatai: mérleg**generátoron**; 3000/min; 480 W; 0,02 kg; 0,35 m; 0,4 kg; 220 V; 2 A; 0,5; 97%*
B csoport eredményei: $x_1=0,9167$; $\eta_1=0,9712$; $P_{v1}=13,04\text{ W}$; $P_{v0}=5,012$, $P_{vx1}=9,554\text{ W}$; $\eta_{max}=0,9681$

#17

Vízszintes tengely körül forgatható $R = 30\text{ cm}$ sugarú $m_3 = 4\text{ kg}$ tömegű tárcsára elhanyagolható tömegű kötelet tekerünk, a köté szabad végére $m_2 = 2\text{ kg}$ tömegű testet helyezünk. Egy a hengerhez erősített, súlytalanak tekinthető $r = 15\text{ cm}$ sugarú tárcsára másik kötelet tekerve, arra pedig $m_1 = 3\text{ kg}$ tömeget helyezünk úgy, hogy a testek a tengely két különböző oldalán fűggenek. Írja fel Newton 2. törvényét az m_1 , m_2 tömegekre és a tárcsára! Mekkora a tárcsa szöggyorsulása ($\epsilon=3,442\text{ rad/s}^2$)? Mekkora lesz a tömegek gyorsulása ($a_1=0,516\text{ m/s}^2$, $a_2=1,033\text{ m/s}^2$) és mekkora erők ($K_1=30,98\text{ N}$, $K_2=17,56\text{ N}$) feszítik a fonalakat a mozgás során? Az indulás pillanatában a rendszer minden eleme nyugalomban van. A mozgásirány meghatározása után rajzolja be az ábrába az erőket! A csapágyazást súrlódásmentesnek tekintjük.

#18

Egy matematikai inga lengésideje $4,2\text{ s}$. Amikor 1 m -rel lerövidítjük, akkor a lengéside 12% -kal csökken. Számítsa ki az inga hosszát és a gravitációs gyorsulás helyi értékét! ($L=4,433\text{ m}$; $g=9,92\text{ m/s}^2$)

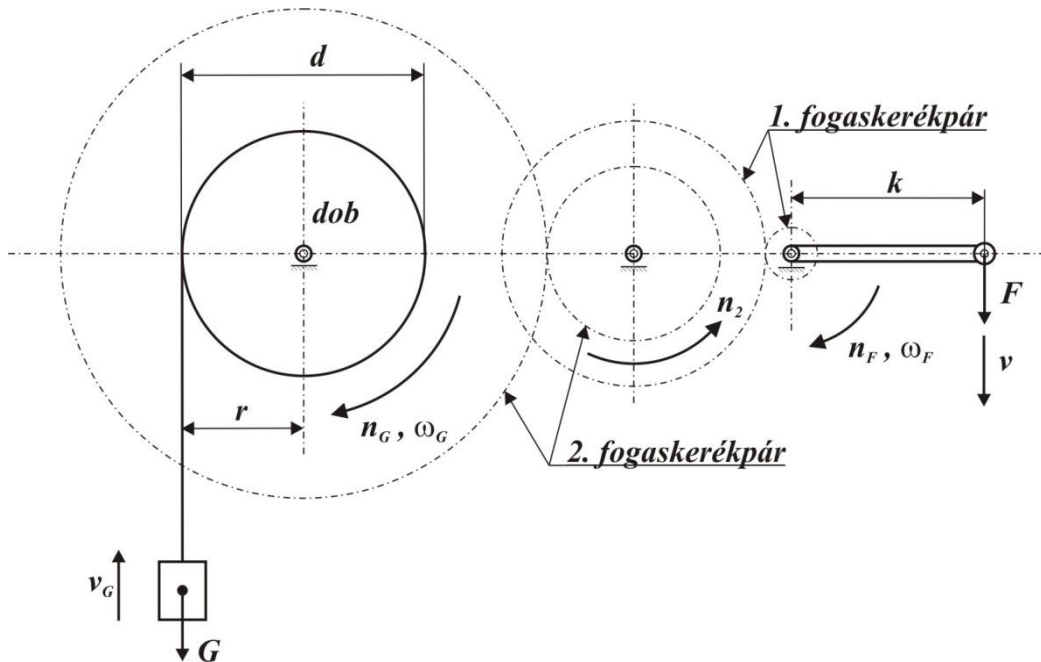
#19

Egy darálót $2,2\text{ kW}$ névleges teljesítményű, $720/\text{min}$ fordulatszámú villamos motor szíjhajtás segítségével hajt. A daráló fordulatszáma $180/\text{min}$. A motor tengelyére 160 mm átmérőjű tárcsa van ékelve.

- Mekkora átmérőjű szíjtárcsát kell ékelni a daráló tengelyére 3% -os szlip esetén? (621 mm)
- Mekkora a hajtott szíjtárcsa kerületi sebessége és a szíjhajtás hatásfoka? ($5,85\text{ m/s}$; 97%)
- Mekkora a daráló teljesítmény- és forgatónyomaték felvétele? ($2,134\text{ kW}$; $113,2\text{ Nm}$)
- 4% -os csúszás esetén mekkora lesz a daráló fordulatszáma, ha a hajtott szíjtárcsa átmérője változatlan? ($178,1\text{ 1/min}$)

#20

Az ábra szerinti két fogaskerék-párral kiépített emelőgép 1,5 t teher emelésére alkalmas. A dob átmérője $d = 300 \text{ mm}$. Az emelőt két dolgozó működteti, a $k = 400 \text{ mm}$ hosszú forgattyúkaron összesen $F = 300 \text{ N}$ nagyságú kerületi erő kifejtésével. A két fogaskerék párral megvalósítható módosítás $i = i_1 i_2 = 5 \cdot 5,3 = 26,5$. Mennyi idő alatt jut a teher $h = 12 \text{ m}$ magasságba (20,2 min), ha a forgattyúkar kerületi sebessége $0,7 \text{ m/s}$? Mekkora az emelőgép hatásfoka? (69,4%)

#21

Egy 10 kW névleges teljesítményű munkagép $15,1 \text{ min}$ alatt teljes terheléssel, $90,8\%$ -os hatásfokkal dolgozik. A következő $21,1 \text{ min}$ alatt féltelheléssel, $88,9\%$ -os hatásfokkal működik. A ciklus hátralévő részében üresjárásban működik és ekkor a bevezetett munka a teljes ciklus alatt bevezetett munka 4% -a. Az üresjárás teljesítmény $0,5 \text{ kW}$.

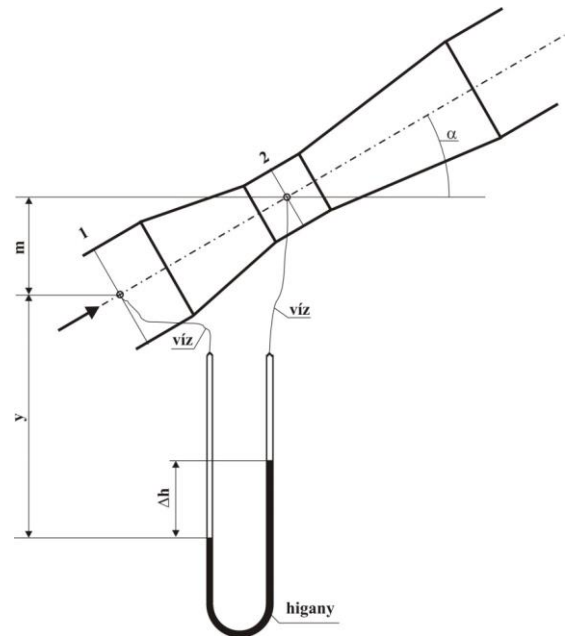
Mekkora a teljes ciklus alatt összesen és az üresjárás alatt bevezetett munka? ($4,944 \text{ kWh}$)

Mekkora az üresjárás időtartama és a ciklusidő? ($23,76 \text{ min}$; $59,96 \text{ min}$)

Mekkora a közepes terhelés és az átlagos hatásfok? ($0,428$; $0,865$)

#22

Egy vízszintes síkkal $\alpha=30^\circ$ -os hajlásszögű csővezetékbe épített Venturi mérővel a felfelé áramló víz térfogatáramát mérjük. A higanytöltésű U-csöves manométer kitérése $\Delta h = 80 \text{ mm}$. A manométer egyik ága a konfúzor előtti $D = 100 \text{ mm}$ átmérőjű csővezetékre van kötve, a másik megcsapolás a $d = 70 \text{ mm}$ átmérőjű szűkületen elhelyezett nyomásmegcsapolásra van kötve. A két megcsapolás közötti távolság $L = 200 \text{ mm}$. (A víz sűrűsége 1000 kg/m^3 , a higany sűrűsége 13600 kg/m^3 .)

a.) Készítsen vázlatot!

b.) A fenti esetre írja fel a Bernoulli-, a kontinuitási- és a manométer egyensúlyi egyenletet!

$$p_1 + \rho_v g h_1 + \frac{\rho_v}{2} v_1^2 = p_2 + \rho_v g h_2 + \frac{\rho_v}{2} v_2^2$$

$$q = A_1 v_1 = A_2 v_2 = \frac{D^2 \pi}{4} v_1 = \frac{d^2 \pi}{4} v_2$$

$$p_1 + \rho_v g y = p_2 + \rho_v g (m + y - \Delta h) + \rho_{Hg} g \Delta h$$

c.) Mekkora a manométeren mért $p_1 - p_2$ nyomáskülönbség? (10869 Pa)

d.) Mekkora a v_2 átlagos áramlási sebesség a legszűkebb keresztmetszetben? ($5,1 \text{ m/s}$)

e.) Mekkora a q térfogatáram? ($1,178 \text{ m}^3/\text{min}$)

#23

Egy 50 kW teljesítményű benzinmotor üzemanyag fogyasztását a hasznos teljesítmény függvényeként az alábbi összefüggéssel adjuk meg: $\dot{m} [\text{kg/h}] = 5 \text{ kg/h} + 0,24 \frac{\text{kg/h}}{\text{kW}} \cdot P_h [\text{kW}]$.

A benzin fűtőértéke 41 MJ/kg . Mekkora az üzemanyag-fogyasztás (17 kg/h), a fajlagos fogyasztás ($0,34 \text{ kg/kWh}$), a fajlagos hőfogyasztás ($13,94 \text{ MJ/kWh}$) és a motor hatásfoka ($0,258$) teljes terheléskor? Mennyi az üzemanyag-fogyasztás (11 kg/h), a fajlagos fogyasztás ($0,44 \text{ kg/kWh}$), a fajlagos hőfogyasztás ($18,04 \text{ MJ/kWh}$) és a motor hatásfoka ($0,1996$) félterheléskor?

#24

Egy 3° lejtésű vasúti gurítódombról 6 m magasságból gurul le egy vasúti kocsi. A gördülési ellenállás tényezője $0,025$. Milyen sebességgel érik a lejtő aljára ($7,846 \text{ m/s}$)? Mennyi idő alatt ér a kocsi a lejtő aljára ($29,22 \text{ s}$)? Mekkora a gyorsulása ($0,268 \text{ m/s}^2$)? Milyen magasságból ($1,5 \text{ m}$) kell indítani a kocsit, hogy az előző idő fele alatt a lejtő aljára érjen és mekkora utat ($28,66 \text{ m}$) tesz meg ebben az esetben?

#25

Egy autóverseny-pályán a gépkocsi a függőleges forgástengely körüli $R = 30$ m görbületi sugarú kanyarban egyenletes sebességgel halad. Mekkora sebességgel haladhat a megcsúszás határhelyzetében a vízszinteshez képest $\alpha = 15^\circ$ -os szögben megdőntött pályán, ha a kerekek és a pálya közötti súrlódási tényező értéke $\mu = 0,2$ (12,06 m/s)? A megoldáshoz készítsen vázlatot!

